

Les dues úniques paraules possibles del cinema: Billy i. please, Wilder

Antoni Serra

Senyores i senyors del cel·luloide etern: vostès em perdonaran, però la mort —segura, certa, inqüestionable?— del darrer geni insubornable del segle XX, que és el meu segle d'existència voluntària, m'ha deixat paralizat... sí, la mateixa sensació de quan vaig saber que Miller era mort, que Ferrater era mort, que Rodoreda era morta.

Jo, saben?, no m'acab d'empassar la mort dels genis estimats i admirats.

Estic ben segur que pul·lulen per un espai d'ironia, quan no de sarcasme, que és del tot inabastable als mortals racionals.

Per això mateix no m'agraden les necrològiques, malgrat n'hagi hagut d'escriure més d'una... Es poden escriure necrològiques sobre la reina mare d'Anglaterra, perquè era mortal i fou reina —o sigui, efimera. Però la fórmula no es vàlida pels creador i éssers lliures de la imaginació desfermada. Vet aquí perquè esper no haver d'escriure la de Billy Wilder. Perquè Wilder, amb perdó de les mediocritats tangibles i dels efectes especials vulnerables (pares i mares i cosins i parents diversos d'Spielberg), és un irrefrenable pertinaç i insubornable: tot ell —independentment del gènere que elegeixi, si és en blanc i negre o en color— és llibertat de pensament i d'acció, és un narrador en imatges impecable, enèrgic o dolç o rebel, i mai —absolutament mai!— vulgar ni va caure dins la feblesa intel·lectual ni l'expressió cursi.

Per això em vaig enamorar, ja fa molts d'anys, de Wilder i la seva pròpia, inconfusible manera d'interpretar i materialitzar el cinema.

Em podeu ben creure: en el moment que Alfred Hitchcock va dir, amb la clàssica saviesa de britànic antic, que el cinema eren només dos noms: Billy i Wilder, la va encertar de ple. Perquè només amb dues paraules, fins i tot només en dues lletres (B i W, per què no?), es pot mostrar la totalitat de la història d'un art. Qui ha estat capaç de dirigir *Double Indemnity* (1944) i *The Lost Weekend* (1945), sens dubte dos clàssics del cinema negre de totes les èpoques; qui va mostrar la valentia intel·lectual a

l'hora de fer la crítica oportuna al periodisme del moment i a l'actitud prepotent de Hollywood, amb films com *Sunset Boulevard* (1950) i *The Big Carnival* (1951); qui va tenir la gosadia de convertir la comèdia humana, amb cinisme i mordacitat premeditades, en una de les manifestacions artístiques més subtils, com succeeix a *Love in the Afternoon* (1954) i a *Some Like it Hot* (1959); així, doncs, qui ha estat capaç de tot això i més no té la mediocritat del cel de tots els sants guanyada, sinó l'infern de promiscuïtats desitjables: perquè l'infern sí té categoria d'art i no la glòria de la vulgaritat.

Malgrat tot, Billy Wilder va molt més enllà —perquè només ell *resurrexí, sicut dixit, alleluia*— de les possibilitats industrials del cinema i precisament, com deia el meu admirat Krasznahorkai, perquè aquest és un

món «de mesquinesa, de complaença i de càlcul primaris», ell va ser capaç d'oferir-nos i de salvar-nos d'aquest món mediocre a través de la sublimació del cel·luloide de tots els temps: *The Apartment* (1960), *Irma la Douce* (1963), *The front page* (1974), juntament amb un dels títols que jo —vell i sentimental incrèdul— em som edicte, *The Private Life of Sherlock Holmes* (1970).

És el Billy Wilder que sé que no ha mort, i que no morirà mai.

Saben?, la intel·ligència és immortal. Vegin, si en tenen dubtes, el final més excel·lent de la cinematografia que és el de *Some Like it Hot*. En Jack Lemmon confessa que és un home i el seu oponent enamorat, si no record malament en Joe E. Brown, troba la frase justa i precisa: «Ningú és perfecte.» Excepció feta de Wilder, és clar. ■

